

Trumpin Yhdysvalloissa käynnissä ennennäkemätön ilmiö – Tutkijalta synkkä arvio

Donald Trump toimii hälyttävällä nopeudella. Yhdysvaltain demokratian kohtalo riippuu kahdesta asiasta, sanoo Maria Lindén.

Donald Trump murentaa Yhdysvaltain demokratiaa avoimesti, sanovat asiantuntijat.

Jimi Holmberg 4.2.2026 klo 6:34 [Lähde: IL](#)

Yhdysvaltain presidentti **Donald Trump** murskaa maansa demokratiaa ennennäkemättömällä vauhdilla.

Financial Timesin analyysin mukaan Trump on rapauttanut Yhdysvaltain demokraattista järjestelmää nopeammin kuin Unkarin **Viktor Orbán**, Venezuelan **Hugo Chávez**, Turkin **Recep Tayyip Erdoğan** ja Venäjän **Vladimir Putin**. Näitä maita ei länsimaissa yleisesti enää pidetä täysiverisinä demokratioina.

Tutkijoille on ollut Trumpin toisen kauden ensimmäisistä viikoista asti selvää, että hän pyrkii Yhdysvaltain itsevaltiaaksi, sanoo Ulkopoliittisen instituutin tutkija **Maria Lindén**.

– Pelikirja on sama kuin muissa maissa, joissa demokraattisesti valtaan nousseet poliitikot ovat alkaneet tietoisesti romuttaa demokratiaa.

Merkit ovat olleet ilmassa jo pitkään, sanoo Maria Lindén Yhdysvaltain demokratian kriisistä.

Itsevaltiusprojekti alkoi jo ensimmäisellä kaudella 2017–2021. Sen päätteeksi Trump yritti kiistää ja perua demokraattisten vaalien tuloksen, Lindén huomauttaa. Tahti kiihtyi heti toisen kauden ensimmäisinä viikkoina.

– Poikkeuksellista tässä on ehkä tämä nopea tahti. Yleensä demokratian purkaminen on ollut paljon pidempi ja hitaampi projekti, mutta Trumpilla on nyt kiire. Hän on jo toista kauttaan presidenttinä.

– Nyt Trumpin yritys murentaa Yhdysvaltain demokraattinen järjestelmä on niin räikeä, että siitä uskalletaan puhua muuallakin kuin tutkijoiden kesken, myös uutismedioissa, Lindén sanoo.

Nopea tuho

Financial Timesin analyysi kattaa 10 aluetta, kuten valtion voimankäytön siviilejä vastaan sekä oikeuslaitoksen ja virkamieskunnan riippumattomuuden. FT:n mukaan Trumpin vauhti on länsimaisten demokratioiden lähihistoriassa ennennäkemätön.

Trumpista on tullut poikkeuksellisen nopeasti avoimen epädemokraattinen ja autoritaarinen johtaja, sanoo myös Harvardin yliopiston professori **Steven Levitsky** Status-medialle.

Professori **Ruth Ben-Ghiat** sanoo FT:n analyysin tukevan aiempia arvioita siitä, että Trumpin hallinto käy ”salamasotaa” (blitzkrieg) demokraattista järjestelmää ja oikeuslaitosta vastaan.

Donald Trumpin toimet herättivät huolta heti hänen toisen presidentinkautensa alussa talvella 2025. Iltalehden haastattelemat asiantuntijat näkivät Trumpissa yhtäläisyyksiä Putiniin.

– Vaikuttaa siltä, että Trump pyrkii absoluuttiseen valta-asemaan ja luomaan hyvin itsevaltaisen järjestelmän, sanoi Suomen entinen Moskovon-suurlähettiläs **Hannu Himanen**.

– On selvää, että Trumpin hallinto pyrkii myös kaventamaan sananvapautta. Trump antaa puheillaan signaalia, että älä puhu Trumpia vastaan, voit menettää työpaikkasi tai päätyä oikeuteen, sanoi Ulkopoliittisen instituutin **Ville Sinkkonen**.

Vuotta myöhemmin Trump on väläyttänyt, että republikaanipuolueen tulisi ”ottaa vaalit haltuunsa” ja sanonut kuuntelevansa päätöksenteossa ”vain omaa mieltään”. Vertailun vuoksi: ”Seuraan vaistoja enkä ole koskaan väärässä”, sanoi Italian fasistijohtaja Benito Mussolini vuonna 1935.

Liittovaltion viranomaiset ovat ampuneet aseettomia siviilejä kadulle Minneapolisissa. Trumpin hallinto pidättää protesteihin osallistuneita journalisteja.

Yhä useampi asiantuntija sanoo, että Donald Trump on fasisti, joka pyrkii tuhoamaan maansa miltei 250-vuotisen demokraattisen järjestelmän.

Autoritarismin asiantuntija **Marci Shore** Toronton yliopistosta sanoo Statusille, ettei ”Trumpin hallinnon tavassa hyökätä toimittajien kimppuun ole mitään hienovaraista”.

– Kaikki tapahtuu aivan edessämme.

– Jopa parhaassa tapauksessa, jos syrjäytämme nämä kaverit vaaleissa, en usko, että palaamme entiseen.

Kaikki meni?

Ulkopoliittisen instituutin Maria Lindén ei ole vielä valmis julistamaan Yhdysvaltain demokratiaa kuolleeksi.

– En ole vielä luovuttanut, mutten ole myöskään sitä mieltä, että ei tässä mitään, kyllä järjestelmä kestää.

Lindénin mukaan Yhdysvaltain demokratian kohtalo riippuu nyt kahdesta asiasta. Ensimmäinen on vaalien kohtalo.

– Jos joko välivaalit tai seuraavat presidentinvaalit eivät ole muiden läntisten demokratioiden mielestä tai Yhdysvalloissa toimivien demokratiajärjestöjen mielestä vapaat ja rehelliset vaalit, joissa oppositiolla on todellinen mahdollisuus nousta valtaan, niin demokratian voidaan todeta romahtaneen.

Toinen kohtalonkysymys liittyy oikeusjärjestelmään ja etenkin korkeimpaan oikeuteen.

– Entä jos syntyy tilanne, että korkein oikeus päättää tuomita jonkin Trumpin hallinnon toimen laittomaksi, mutta hallinto sanoo vain että huono päätös, emme noudata sitä, eikä korkein oikeus löydä keinoa pakottaa hallintoa seuraamaan sitä? Lindén kysyy.

– Jos Trumpin hallinto saa laittomiin tekoihinsa useita käytännössä myönteisiä päätöksiä korkeimmalta oikeudelta tai päätöksiin jätetään porsaanreikiä, olen valmis sanomaan Yhdysvaltain demokratian romahtaneen.

Tämä veisi myös kongressilta kyvyn säädellä uskottavasti Trumpin toimintaa, sillä hänen hallintonsa voisi vain jättää noudattamatta lakia, Lindén sanoo.

Systemi kestä?

Vaikka Trump toimii ennennäkemättömän nopeasti, myös Yhdysvaltain järjestelmä on osoittautunut poikkeuksellisen kestäväksi, Financial Times kirjoittaa analyysinsä pohjalta. Tämä antaa synkkään tilanteeseen pienen toivonkipinän.

Trumpin kannattajat hyökkäsivät Yhdysvaltojen kongressitaloon loppiaisenä 2021 estämään vallanvaihdon. AOP

– Monet Yhdysvaltain instituutioista ja prosesseista näyttävät olevan paljon vastustuskykyisempiä vallankaappaukselle kuin ne, jotka ovat murentuneet muualla, FT kirjoittaa.

Maria Lindén pitää ongelmallisena sitä usein viljeltyä ajatusta, että Yhdysvallat olisi ollut läpi historiansa demokratian lippulaiva. Maan historiassa on paljon hyvin epädemokraattisia asioita.

Lindénin mukaan on myös totta, että Yhdysvaltain demokraattinen järjestelmä on muita verrokkimaita kestävämpi. Järjestelmä on kuitenkin perustunut monilta osin uskon varaan.

– Nyt kun Trump on todella koetellut Yhdysvaltain demokraattista järjestelmää, on paljastunut, että se perustuu itse asiassa monilta osin kirjoittamattomiin sääntöihin ja herrasmieppimukseen, eikä sitoviin lakeihin.

– Kun joku ei noudata edes lakeja, puhumattakaan mistään kirjoittamattomista säännöistä, amerikkalaiset ovat joutuneet huomaamaan, ettei tätä järjestelmää josta he ovat niin ylpeitä, olekaan mietitty niin tarkasti, Lindén sanoo.

Vaikka on ”syvästi huolestuttavaa, että Trump apureineen on kyennyt aiheuttamaan näin paljon vahinkoa näin lyhyessä ajassa” ja pahempaa saattaa olla vielä tulossa, ”yhdysvaltalaisien ei tulisi menettää toivoaan”, FT kirjoittaa.

Fasismien historiasta kirjoittanut professori Ruth Ben-Ghiat sanoo The New York Timesissa, että Trumpin yhtäläisyydet fasisistijohtaja Mussoliniin ja Vladimir Putiniin ovat selvät – kuten myös erot.

– Toisin kuin Mussolini ja Putin, Trump toimii edelleen demokratiassa. Hän ei onnistunut vakiinnuttamaan valtaansa ennen kuin hänestä tuli epäsuosittu, eikä todennäköisesti saavuta korkeampia kannatuslukuja, Ben-Ghiat sanoo.